

Список використаних джерел

1. Кузнецов М. А. Емоційний інтелект як чинник психоемоційних станів студентів в умовах іспиту: монографія. Харків : «Діса плюс», 2017. 189 с.
2. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як соціально значуща інтегральна властивість особистості. Психологія і суспільство. 2004. № 4. С. 95-109.
3. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу – рефлексивної свідомості. *Вісник ДНУ.2012.* Вип. 12, том 20. № 9/1. С. 116-123.
4. Носенко Е. Л., Четверик-Бурчак А. Г. Емоційний інтелект як чинник досягнення життєвого успіху: монографія. Київ: Освіта України, 2016. 183 с.
5. Собченко О. М. Здібності у структурі емоційного інтелекту як фактор формування особистості. *Наука. Релігія. Суспільство.* 2010. № 4. С. 84-87.

Олександр ДУНЯШЕНКО

курсант ННППФПНП

Наталія КОМИХ

доцент кафедри гуманітарних

дисциплін та психології

поліцейської діяльності

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат соціологічних наук

**ФОРМИ ТА ПРОЯВИ ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОГО
НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Усе більшої актуальності набуває сфера гендерної рівності, особливо на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Соціально-політичні та економічні зміни, що відбуваються в Україні останнім часом, загострили питання рівності, справедливості та рівноправності, якими може користуватися кожен учасник / учасниця української спільноти. Слід зауважити, що поруч із терміном «гендерно зумовлене насильство» (ГЗН) також використовують термін «гендерне насильство», під яким розуміється насильство, яке чинять переважно чоловіки проти переважно жінок. Ці терміни є синонімічними. На початку входження цього явища в українські наукові джерела учені переважно використовували термін «гендерне насильство». Наразі простежується тенденція до надання переваги терміну «гендерно зумовлене насильство», що ми бачимо на прикладі діяльності правозахисної організації «Ла Страда – Україна». Характерними рисами гендерного насильства Т. Марценюк відносить такі:

- це проблема ХХІ століття, яка властива усім країнам світу;
- насильство може пояснюватись та підтримуватись «культурою»

(наприклад, вбивства честі);

– проблема перейшла із приватної сфери у площину публічності, тобто особисте стало політичним. Держави долучились до вирішення питання насильства щодо жінок;

– потрібні спільні зусилля активістів, поліції, центрів соціальної допомоги, державних інституцій, щоб подолати цю проблему [3, с. 81-82].

– Офіційним документом, де надається загальне визначення дій, що можуть бути кваліфіковані як гендерно зумовлене насильство, є Декларація ООН стосовно викорінення насильства щодо жінок. Декларація пропонує розподіл усіх видів насильства за трьома категоріями:

– ті, що вчинюються в сім'ї: фізичне, статеве і психологічне насильство, нанесення побоїв, статеве примушування стосовно дівчаток; насильство, пов'язане з приданим, зґвалтування дружини чоловіком, ушкодження жіночих статевих органів, традиційні види практики, що завдають шкоди жінкам; позашлюбне насильство, насильство, пов'язане з експлуатацією;

– ті, що вчинюються в суспільстві в цілому: фізичне, статеве і психологічне насильство, зґвалтування, статеве примушування, статеве домагання і залякування на роботі, у навчальних закладах та в інших місцях; торгівля жінками, примус до проституції;

– фізичне, статеве і психологічне насильство з боку або при потуранні держави, де б воно не відбувалося [2, с. 14].

Гендерно зумовлене насильство в українській спільноті приймає різні форми та прояви, які включають:

Фізичне насильство: фізичні дії, наприклад, побої, шкірні рани, сексуальні напади, побиття тощо.

Психологічне (емоційне) насильство: може бути виражене через залякування, психологічний тиск, інтимне насильство, психічне знущання, критику та погрози.

Сексуальне насильство: будь-які неконсенсуальні сексуальні дії, наприклад, сексуальне домагання, насильство в сексуальних відносинах, агресивне образи та коментарі.

Економічне насильство: виявляється через обмеження доступу до матеріальних ресурсів та фінансів, контроль над фінансами жертви, або навіть позбавлення фінансової незалежності.

Соціальне насильство: виключення та ізоляцію жертви від сім'ї, друзів та спільноти. Це може відбуватися через обмеження контактів та соціального життя.

Культурне насильство: полягає в підтримці стереотипів, норм та цінностей, які сприяють гендерному насильству, а також в згоді зі статевими ролями, що відповідають насильницькому стилю життя.

Віртуальне насильство: з використанням сучасних технологій, таких як соціальні мережі та електронна пошта, може відбуватися цифрове насильство

через образи, кіберзнущання, розповсюдження особистої інформації тощо.

Якщо людина потерпає від якогось із видів гендернозумовленого насильства, вона може звернутися в Урядовий контактний центр за номером 1547 (із мобільного або стаціонарного) й отримати там консультацію чи психологічну підтримку. Зателефонувати можна й на Національну гарячу лінію з попередження домашнього насильства – 116 123 (з мобільного) або 0 800 500 335 (зі стаціонарного), де цілодобово й безкоштовно надають інформаційну, соціально-психологічну та юридичну підтримку.

Також варто викликати поліцію за телефоном 102 або ж звернутися у відділок особисто. Поліція у разі домашнього насильства має повноваження винести кривднику терміновий заборонний припис і скерувати постраждалу (разом із дітьми) до притулку.

Окрім того, в Україні створили телеграм-боти «Вона за неї» та «Дій проти насильства», де можна дізнатись, як діяти, коли ви постраждали, куди звертатися, а також отримати психологічну підтримку. Попросити про допомогу можна й у додатку SafeUp. За допомогою застосунку жінки можуть допомагати одна одній, якщо опинилися в небезпеці. Завантажити додаток можна безкоштовно в App Store і Google Play. Застосунок доступний для жінок та дівчат будь-якого віку, однак стати «захисницею», тобто жінкою, яка надаватиме іншій допомогу, можна лише з 18 років. Для того, щоб допомагати іншим, необхідно пройти у додатку спеціальне навчання [1].

Отже, можна зробити висновок, що гендерно зумовлене насильство є серйозною проблемою, що порушує права та гідність жінок і чоловіків. Для боротьби з цим явищем важливо впроваджувати правові заходи, підвищувати гендерну свідомість та надавати підтримку жертвам.

Список використаних джерел

1. Білоусенко О. Що таке гендерно зумовлене насильство і хто від нього потерпає URL : <https://ms.detector.media/trendi/post/28626/2021-12-06-shcho-take-gendernozumovlene-nasylstvo-i-khto-vid-nogo-poterpaie/>.
2. Блага Б., Кочемировська О., Мартиненко О. Запобігання та реагування на насильство за гендерною ознакою: національна правова база та міжнародні стандарти. Київ : 2022 63 с. URL : https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_gbv_2022_fin.pdf.
3. Костіна Т., Булах І. Гендерно зумовлене насильство та його види: домашнє насильство URL : http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/11_2021/11.pdf.
4. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ : Основи, 2017. 256 с.